

ურჩხულთა ტიპები “ბეოვულფში” და მათი ქართული ანალოგები

სალომე იმედაძე

*სამაგისტრო ნაშრომი წარდგენილია ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის
მეცნიერებათა და ხელოვნების ფაკულტეტზე ანგლისტიკაში ფილოლოგიის
მაგისტრის აკადემიური ხარისხის მინიჭების მოთხოვნების შესაბამისად*

უცხო ენათა ფილოლოგია (ანგლისტიკა, გერმანული ფილოლოგია, რომანული
ფილოლოგია) და შესარებითი ლიტერატურათმცოდნეობა

(მიმართულება: ანგლისტიკა)

სამეცნიერო ხელძღვანელი: პაატა ჩხეიძე, სრული პროფესორი

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი

თბილისი 2014

სარჩევი

1. აბსტრაქტი (ინგლისურად).....	4
2. აბსტრაქტი (ქართულად).....	6
3. სიტყვა „მონსტრის“-ს წარმომავლობა და თავდაპირველი მნიშვნელობა.....	8
4. ქრისტიანული რელიგიის გავლენა ანგლო-საქსურ ეპოს „ბეოვულფზე“.....	9
4.1 ქრისტიანული და წარმართული ელემენტები „ბეოვულფში“	
4.2 ბეოვულფი - ქრისტიანული მრწამსის მიმდევარი გმირი	
4.3 ჰროთგარის ქადაგება ქრისტიანულ რელიგიასთან დაკავშირებით	
5. შუასაუკუნეობრივი შეხედულებები „ბეოვულფის“ ურჩხულებზე.....	12
6. გრენდელი	13
4.1 გრენდელის ჰეოროთზე თავდასხმის მიზეზი	
4.2 გრენდელის დედის შურისძიება	
7. დრაკონთა ტიპი, ისტორიული და პრეისტორიული დრაკონები.....	15
5.1 დრაკონის მოხსენიება ფსალმუნებში	
5.2 ევროპული დრაკონი	
8. ბეოვულფი.....	17
8.1 ბეოვულფის მანუსკრიპტი	
8.2 „ბეოვულფი“ - დიადი პოემა	
8.3 მთავარი ღირებულება - ძალა და სიმამაცე	
8.4 ბეოვულფის ბრძოლები ურჩხულებთან	

9. სკოლართა ინტერპრეტაციები თარგმნის პრობლემურ საკითხებზე.....	21
10. ქართული მითოლოგიისა და ანგლო-საქსური მითოლოგიის ურთიერთმსგავსება.....	23
11. ქართული მითოლოგიისთვის დამახასიათებელი ორი ტიპის ურჩხული.....	23
11.1 გველეშაპის აღწერა, რომელსაც ვხვდებით ქართულ მითოლოგიაში	
11.2 ქალი ურჩხული ანგლო-საქსურ და ქართულ მითოლოგიაში	
11.3 დევის დახასიათება	
12. ბეოვულფივით ურჩხულეთან (დევებთან) მებრძოლი იახსარი.....	26
13. დევებთან მებრძოლი კოპალა.....	28
14. დასკვნა.....	30
15. ბიბლიოგრაფია.....	32

Abstract

Beowulf is the longest epic poem in Old English, the language spoken in Anglo-Saxon England before the Norman Conquest. More than 3,000 lines long, *Beowulf* relates the exploits of its eponymous hero, and his successive battles with a monster, named Grendel, with Grendel's revengeful mother, and with a dragon which was guarding a hoard of treasure.

Beowulf is a classic tale of the triumph of good over evil, and divides neatly into three acts. The poem opens in Denmark, where Grendel is terrorising the kingdom. The Geatish prince Beowulf hears of his neighbours' plight, and sails to their aid with a band of warriors. Beowulf encounters Grendel in unarmed combat, and deals the monster its death-blow by ripping off its arm.

There is much rejoicing among the Danes; but Grendel's loathsome mother takes her revenge, and makes a brutal attack upon the king's hall. Beowulf seeks out the hag in her underwater lair, and slays her after an almighty struggle. Once more there is much rejoicing, and Beowulf is rewarded with many gifts. The poem culminates 50 years later, in Beowulf's old age. Now king of the Geats, his own realm is faced with a rampaging dragon, which had been guarding a treasure-hoard. Beowulf enters the dragon's mound and kills his foe, but not before he himself has been fatally wounded.

Beowulf closes with the king's funeral, and a lament for the dead hero.

Nobody knows for certain when the poem was first composed. *Beowulf* is set in the pagan world of sixth-century Scandinavia, but it also contains echoes of Christian tradition. The poem must have been passed down orally over many generations, and modified by each successive bard, until the existing copy was made at an unknown location in Anglo-Saxon England.

Beowulf survives in a single medieval manuscript, housed at the British Library in London. The manuscript bears no date, and so its age has to be calculated by analysing the scribes' handwriting. Some scholars have

suggested that the manuscript was made at the end of the 10th century, others in the early decades of the eleventh, perhaps as late as the reign of King Cnut, who ruled England from 1016 until 1035.

The most likely time for *Beowulf* to have been copied is the early 11th century, which makes the manuscript approximately 1,000 years old.

During the 18th century, the Cotton manuscripts were moved for safekeeping to Ashburnham house at Westminster. On the night of 23 October 1731 a fire broke out, in which many of the manuscripts were damaged, and a few completely destroyed.

Beowulf escaped the fire relatively intact but it suffered greater loss by handling in the following years, with letters crumbling away from the outer portions of its pages. Placed in paper frames in 1845, the manuscript remains incredibly fragile, and can be handled only with the utmost care.

აბსტრაქტი

„ბეოვულფი“ ყველაზე ძველი ინგლისის ეპიკური პოემაა. ის დაწერილია ნორმანების დაპყრობამდე არსებულ ანგლო-საქსურ ენაზე. ნაწარმოები, რომელიც მოცულობით 3 000 სტროფზე მეტია, მოგვითხრობს ბეოვულფის საგმირო საქმეებს და მის ბრძოლებს მონსტრ გრენდელთან, გრენდელის შურისმაძიებელ დედასთან და ცეცხლისმფრქვეველ დრაკონთან, რომელიც იცავს განძს.

ბეოვულფი ეს არის ტიპიური კლასიკური თქმულება სადაც სიკეთე იმარჯვებს ბოროტებაზე. პოემა იყოფა სამ მოქმედებად. პოემა იწყება დანიაში, სადაც გრენდელს, სამეფო შიშის ქვეშ ჰყავს. გითების პრინცს ბეოვულფს ესმა რა დანიელების მდგომარეობა, ის გაეშურა მეომრების ჯგუფთან ერთად მათ დასახმარებლად. ბეოვულფი უიარალოდ შეებრძოლება გრენდელს, მკლავს მოაგლეჯს, რითაც სასიკვდილო ჭრილობას აყენებს მონსტრს.

დანიელთა შორის მხიარულებამ დაისადგურა, თუმცა გრენდელის დედამ გადაწყვიტა შური ემია მისი შვილისთვის და თავს დაესხა სამეფო დარბაზს. ბეოვულფი მიგნებს დედა მონსტრს მის წყალქვეშა ბუნაგში, სადაც მძიმე ბრძოლის შემდეგ მოკლავს მას. ამის შემდეგ კვლავ მხიარულებამ დაისადგურა დანიაში, ხოლო ბეოვულფი ბევრი საჩუქრით დააჯილდოვეს. პოემა კულმინაციას აღწევს 50 წლის შემდეგ, როცა ბეოვულფი უკვე მოხუცია. ამჟამად გითების მეფე, ებრძვის ცეცხლისმფრქვეველ დრაკონს, რომელიც განძს იცავდა. ბეოვულფი კლავს თავის მტერს, მაგრამ თავადაც სასიკვდილოდ დაიჭრება. ნაწარმოები სრულდება მეფის დაკრძალვით და მასზე გლოვით.

არავინ იცის თუ როდის შეიქმნა პირველად პოემა. ბეოვულფი შეიქმნა სკანდინავიაში, მეექვსე საუკუნის წარმართულ სამყაროში, თუმცა ის მოიცავს ქრისტიანულ ტრადიციების გამოძახილსაც. პოემა თაობიდან თაობას უნდა გადაცემულიყო ზეპირსიტყვიერად და თითოეული ავტორი თავისებურად ცვლიდა მას, მანამდე სანამ არ შეიქმნა მისი ასლი ანგლო-საქსურ ინგლისში უცნობ ადგილას. გადარჩენილია ბეოვულფის მხოლოდ ერთი, შუასაუკუნეების ხელნაწერი,

რომელიც ლონდონში, ბრიტანეთის ბიბლიოთეკაში ინახება. ხელნაწერი არ თარიღდება და მისი ასაკის გამოთვლა შესაძლებელია მწიგნობართა ხელნაწერის ანალიზით. ზოგიერთი მწიგნობრის აზრით ხელნაწერი შექმნილია მეათე საუკუნის დასასრულს, სხვების აზრით მეთერთმეტე საუკუნის პირველ დეკადაში, შესაძლოა ხელნაწერი მოგვიანებით მეფე კნუდის მეფობის დროს შექმნილიყო, რომელიც ინგლისს მართავდა 1016-1035 წლებში. სავარაუდოდ ბეოვულფი გადაწერილია მეთერთმეტე საუკუნის დასაწყისში, რა დროისთვისაც ის დაახლოებით 1000 წელს მოითვლის. მე-18 საუკუნეში ხელნაწერი გადაიტანეს უესტმინსტერში, სადაც 1731 წლის 23 ოქტომბრის ღამეს გაჩნდა ცეცხლი, ხელნაწერთა გარკვეული რაოდენობა დაზარალდა და მცირე ნაწილი განადგურდა.

„ბეოვულფი“ შედარებით უცვლელი გადაურჩა ხანძარს, თუმცა შემდგომ წლებში მანაც საკმაოდ დიდი დანაკლისი განიცადა. 1845 წელს ხელნაწერი მოათავსეს ქალაქის ჩარჩოში, ის რჩება წარმოუდგენლად მყიფე და მასზე შეხება მხოლოდ ძალიან დიდი სიფრთხილით და ყურადღებით არის შესაძლებელი.